Ik woon op een eiland, een eiland
In de Waddenzee
Met m'n voortuin aan 't strand
Hoef ik nergens heen

Het is alle dagen fijn
Met m'n vrienden zo dichtbij
Op een eiland, een eiland
Ben je nooit alleen

Kinderen voor Kinderen - Op een eiland

Startnotitie Programma Jeugd

gemeente Vlieland

december 2024

Inhoud

Inleiding 3
Aanleiding 3
Doelstelling 3
Vlielandse context 3
Thema's 4
Aanpak 4
Kaders 5
Landelijk kader 5
Provinciale ontwikkelingen 5
Regionale ontwikkelingen 5
Lokaal beleid 6
Proces 7
Participatie 7
Planning 7
Financiën 7

Inleiding

Aanleiding

In het Raadsbreed akkoord gemeente Vlieland 2022-2026 staan zeven actiepunten die te maken hebben met aandacht voor de jeugd:

- Investeer in de relatie met het nieuwe schoolbestuur (nr. 25)
- Onderzoek de mogelijkheden tot verbreding van het onderwijsaanbod (MBO en/of HBO) (nr. 26)
- Treed in overleg met jongeren, buurtsportcoach en ondernemers om te komen tot een passend aanbod voor ontspanning voor de jeugd in de leeftijdscategorie van circa 14 tot 18 jaar (nr. 32)
- Werk aan het verder realiseren van de kanteling in het sociaal domein en adviseer ons over de noodzakelijke maatregelen en middelen die hiervoor nodig zijn (nr. 33)
- Onderzoek de mogelijkheden tot een bredere maatschappelijke en sociale ondersteuning van de jongeren (nr. 34)
- Doe onderzoek naar toekomstige sportbehoefte en de betaalbaarheid hiervan voor iedereen (nr. 37)
- Zet in op continuering van de inzet van de buurtsportcoach (nr. 38)

Hieruit blijkt dat de gemeenteraad het zeer belangrijk vindt dat de jeugd op Vlieland kan opgroeien in een omgeving waarin ze zich kunnen ontwikkelen, ontspannen en waar nodig passende ondersteuning krijgen. Ook op regionaal en landelijk niveau is er veel aandacht om jongeren een fijne, veilige en kansrijke start in het leven te bieden. Een rode draad in de landelijke akkoorden is dat gemeenten zorgdragen voor een laagdrempelige toegang tot ondersteuning die gemeenten binnen het sociaal domein verstrekken. Gemeenten staan aan de lat voor krachtige, goed bereikbare, lokale teams.

Door de vragen en opgaven die daarmee aan ons als gemeente worden voorgelegd en de actiepunten in het Raadsbreed akkoord, stellen we voor dit integraal op te pakken door een Programma Jeugd op te stellen. Hierbij is gekozen voor het opstellen van een programma in plaats van een beleid, om actiegerichtheid en de noodzaak van doorlopende actualisatie te benadrukken. Zo zorgen we ervoor dat we de regie houden en versterken op de lopende activiteiten en dat deze passend zijn binnen de Vlielandse situatie.

De afgelopen tijd zijn meerdere gesprekken gevoerd met mensen die actief zijn rond de Vlielandse jeugd, zowel op professioneel als op vrijwillig vlak. Hieruit kwam naar voren dat er behoefte is aan het versterken van de onderlinge samenwerking. Eén van de lastige factoren is dat functies vaak door slechts één of twee personen worden vervuld, wat kan zorgen voor een mate van kwetsbaarheid. Hoe beter de samenwerking onderling is geregeld, hoe sterker het netwerk staat en de kwetsbaarheid afneemt. Om te zorgen dat iedereen van elkaars bestaan weet, en elkaar op de juiste momenten weet te vinden, is het goed om in te zetten op de onderlinge samenwerking en zichtbaarheid. Naar elkaar en naar de Vlielandse jeugd zelf.

Doelstelling

Het doel van deze startnotitie is om te komen tot een Programma Jeugd waarin een brede pedagogische basis rondom de jeugd op Vlieland centraal staat. De pedagogische basis bestaat uit alle contacten, relaties en leefomgevingen die bijdragen aan het opgroeien en opvoeden van kinderen. In deze basis onderscheiden we vier thema's: onderwijs, vrije tijd, gezondheid en veiligheid. In het Programma Jeugd richten we ons op de Vlielandse jeugd van -9 maanden tot 23 jaar en het netwerk daaromheen. Voor de meeste kinderen op het eiland geldt dat zij in prima omstandigheden kunnen opgroeien. Voor sommige kinderen is er soms iets meer nodig. Voor al deze kinderen is het van belang dat er een brede pedagogische basis is die zowel uitdaging als ondersteuning biedt.

Het is de bedoeling om tijdens het proces van het ontwikkelen van het Programma Jeugd met de betrokkenen een gezamenlijke visie op te stellen over de invulling van de brede pedagogische basis. Vervolgens willen we het netwerk rondom de jongeren overzichtelijk in kaart brengen, helder krijgen wat de kracht is van de huidige samenwerkingen en waar het netwerk nog versterkt kan worden. De gestelde actiepunten uit het Raadsbreed akkoord kunnen met een sterker netwerk effectiever en passender worden vormgegeven.

We willen ons binnen het Programma Jeugd richten op een positieve, veilige en kansrijke omgeving voor de Vlielandse jeugd om in op te groeien. Waarin iedereen zich naar eigen mogelijkheden kan ontwikkelen, waar passend, normaliserend en met maatwerk wordt gehandeld. Waar wordt ingezet op het voorkomen van problemen, en waar een zo toegankelijk mogelijk netwerk beschikbaar is wanneer er problemen ontstaan die opgelost moeten worden.

Vlielandse context

Door de kleine en hechte gemeenschap die op Vlieland aanwezig is, zijn kinderen een belangrijk onderdeel van de gemeenschap. Zo is er gemakkelijk contact tussen jong en oud. Ook betekent het opgroeien op Vlieland een klein aantal leeftijdsgenoten, waardoor je veel op elkaar aangewezen bent. Dit kan fijn, maar soms ook lastig zijn. Het mogelijk maken dat elk kind ook echt mee kan doen in onze samenleving is daarmee een belangrijk streven.

Thema's

In het Programma Jeugd stellen we een brede pedagogische basis centraal voor de Vlielandse jeugd van -9 maanden tot 23 jaar. Hierbij onderscheiden we vier thema's: onderwijs, vrije tijd, gezondheid en veiligheid. We stellen voor om per thema een aantal onderwerpen uit te werken om te komen tot een sterk netwerk rondom en met de jeugd:

1. Onderwijs
- Onderwijsaanbod op Vlieland
- Mogelijkheden en voorbereiding op keuzes in schoolcarrière
- Jeugdparticipatie binnen de samenleving
- Mogelijkheden en reikwijdte van inclusiviteit
- Inzet en zichtbaarheid van ondersteuningsmogelijkheden

2. Vrije tijd
- Mogelijkheden en samenwerkingen voor sportieve en culturele activiteiten
- Positie van jeugd in actieve leefgemeenschap
- Inzet en zichtbaarheid van ondersteuningsmogelijkheden

3. Gezondheid
- Mogelijkheden en inzet van preventieve aanpak
- Impact van gezonde leefomgeving
- Inzet en zichtbaarheid van ondersteuningsmogelijkheden

4. Veiligheid
- Veilige woon-, leef- en schoolomgeving
- Digitale veiligheid
- Inzet en zichtbaarheid van ondersteuningsmogelijkheden

De genoemde onderwerpen sluiten aan bij de actiepunten in het Raadsbreed akkoord en/of zijn in voorbereidende gesprekken naar voren gekomen. Deze formele en informele gesprekken zijn gevoerd met de mensen die actief zijn rond de Vlielandse jeugd, zowel op professioneel als op vrijwillig vlak en met de jeugd zelf. Om zeker te zijn dat alle noodzakelijke onderwerpen behandeld worden in het Programma Jeugd, wordt het proces gestart door met alle betrokkenen een gezamenlijke visie op te stellen over de invulling van de brede pedagogische basis. Naar aanleiding van het vaststellen van een visie kan het zijn dat er nog onderwerpen toe worden gevoegd.

Aanpak

Om te komen tot een Programma Jeugd is de werkwijze per onderwerp als volgt:

- Beschrijving van wat er gebeurt op dit onderwerp en welke partijen hierin actief zijn
- Inzicht geven in hoe landelijke ontwikkelingen zich verhouden tot het Vlielandse
- Uitwerken van een analyse van de Vlielandse situatie en daar concrete uitdagingen uit opmaken
- Inzichtelijk maken hoe er met uitdagingen kan worden omgegaan en wat er daarvoor aan versterking in het huidige netwerk nodig is
- Actiepunten vaststellen voor continuering en verbetering naar aanleiding van bovenstaande analyse

Bij de onderwerpen die in het Programma Jeugd worden uitgewerkt is het van belang om de rolverdeling tussen de gemeente en iedereen die actief is rond de Vlielandse jeugd duidelijk in beeld te houden. De gemeente heeft bij meerdere onderwerpen een faciliterende rol met als doel het mogelijk maken dat iedereen de ruimte krijgt om zijn/haar rol zo goed mogelijk te vervullen. Helder krijgen welke bijdrage vanuit de gemeente wenselijk en haalbaar is, zal daarom bij het uitwerken van het Programma Jeugd een terugkerend gespreksonderwerp zijn. Daarnaast is bij het opstellen van de actiepunten binnen het Programma Jeugd van belang dat ze voor de betrokkenen als herkenbaar, uitvoerbaar en van toegevoegde waarde worden gezien.

Kaders

Het Programma Jeugd raakt aan meerdere wettelijke kaders en provinciale, regionale en lokale ontwikkelingen. Hieronder volgt een opsomming van de kaders waar in ieder geval rekening mee gehouden moet worden. Een onderdeel van het opstellen van het Programma Jeugd is inzicht geven in hoe deze kaders zich tot elkaar en de Vlielandse situatie verhouden.

Landelijk kader

- Jeugdwet: Gemeenten zijn verantwoordelijk voor preventie, alle vormen van (specialistische) jeugdhulp en jeugdbescherming, de uitvoering van kinderbeschermingsmaatregelen en de jeugdreclassering en voor advies en meldingen over huiselijk geweld en kindermishandeling.
- Wet primair onderwijs en Wet voortgezet onderwijs: Naast de grondwettelijke zorgplicht om te voorzien in voldoende openbaar onderwijs hebben gemeenten wettelijke taken op het gebied van onderwijshuisvesting en over afspraken over het voorkomen van segregatie, het bevorderen van integratie en het bestrijden van onderwijsachterstanden.
- Wet kinderopvang: Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het toezicht en de handhaving op kinderopvang. In opdracht van de gemeente voert de GGD dit toezicht uit en adviseert de gemeente hierover.
- IZA (Integraal Zorgakkoord): Het IZA heeft als doel de zorg voor de toekomst goed, toegankelijk en betaalbaar te houden.
- GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord): In het GALA-akkoord staat hoe in 2040 een gezonde generatie opgroeit in een gezonde leefomgeving met een sterk sociaal netwerk.
- Richtinggevend kader *Toegang, lokale teams en integrale dienstverlening*: De VNG heeft een kader opgesteld wat helder aangeeft waar gemeenten de komende tijd voor staan wat betreft de toegangsfunctie en lokale teams. Er komt hiermee veel op de toegang en lokale teams af, niet alles zal tegelijk kunnen. Daarnaast zijn er randvoorwaarden die nodig zijn om deze beweging te kunnen maken.

Provinciale ontwikkelingen

- FrIZA (Friese Integraal Zorgakkoord): In Fryslân wordt gewerkt aan vier grote opgaven om de gezondheid en het welzijn van inwoners te verbeteren. Eén van deze opgaven is dat iedereen in Fryslân dezelfde kansen heeft om gezond op te groeien en te leven.
- Friese Preventieaanpak: De Friese Preventieaanpak is dé grootste samenwerking op preventie in Fryslân en dé plek waar alles over preventie in Fryslân samenkomt.

Regionale ontwikkelingen

- Samenwerkingsverband de Waddeneilanden: Binnen de Regio Deal hebben verschillende projecten raakvlakken met het Programma Jeugd:
    - Het nieuwe leren: eilander leer- & ontwikkelplekken: Goed, passend en toekomstgericht onderwijs, dat is wat de eilanden hun kinderen en jongeren willen aanbieden. Daarbij willen we aansluiten bij andere kindvoorzieningen. Er liggen kansen op dit gebied door samen te werken in Leer- en Ontwikkelcentra.
    - Eiland-praktijkgeschoold: Het is moeilijk voor bedrijven op de eilanden om opgeleid personeel te werven. Nieuwe Mbo-opleidingen kunnen daar verandering in aanbrengen. Op elk eiland wordt onderzocht hoe het onderwijs kan worden vernieuwd en uitgebreid. Het motto hierbij is ‘een leven lang leren’.
    - Maatschappelijke voorzieningen onder de loep: De behoeftes van de organisaties op het gebied van zorg, welzijn, sport en cultuur worden in beeld gebracht.
    - Multifunctionele gebouwen en verblijfsgebieden: Binnen het project willen we ervoor zorgen dat elk eiland één of meerdere multifunctionele gebouwen of verblijfsgebieden heeft waar sport, cultuur, kunst, educatie en welzijn samenkomen.
- Gezondheidsbeleid Friese Waddeneilanden 2022-2025: De Friese Waddeneilanden Vlieland, Ameland, Schiermonnikoog en Terschelling (kortweg VAST) werken op veel beleidsterreinen samen. Eén van die terreinen is het lokale gezondheidsbeleid. In de nota lokaal gezondheidsbeleid wordt het ingezette beleid van de afgelopen jaren voortgezet. Dit beleid volgt de landelijke en provinciale ontwikkelingen. Daarnaast kiezen de VAST-gemeenten, net als in de afgelopen periode, voor de volgende ambities:
    - Bevorderen van een gezonde leefstijl en gezond gewicht
    - Gezond ouder worden
    - Preventie en matigen van middelengebruik.

  In aanvulling op deze drie aandachtspunten wordt de komende vier jaar ook aandacht gevestigd op de psychosociale gezondheid van onze inwoners. Voor gemeentelijk beleid zijn drie pijlers van preventie die bewezen bijdragen aan gezondheid voor alle jeugd:
    - Een stevig fundament voor alle kinderen en jongeren
    - Preventie op maat en vroegsignalering
    - Versterken van de eerste lijn

Lokaal beleid

- Omgevingsvisie Vlieland: In de omgevingsvisie is een leefbaar eiland onderdeel van de hoofddoelstelling, waarbij de mogelijkheid van onderwijs van belang is. Daarnaast is één van de sociale vertrekpunten:
  6. We willen de jeugd betrekken bij keuzes die de toekomst van Vlieland bepalen.
     a) Vlieland moet een eiland blijven waar kinderen veilig en gezond op kunnen groeien en waar vanuit een mooie jeugd een levenslange binding met het eiland blijft bestaan.
     b) Bij grote vraagstukken voor de toekomst van Vlieland wordt de mening van de jeugd betrokken
- Sport- en beweeg beleid gemeente Vlieland 2022-2027: De beleidsnota beschrijft een integrale visie op sport en bewegen binnen de gemeente Vlieland. De visie is opgesplitst in vier thema's:
  - Een inclusieve en positieve sport- en beweegcultuur
  - Een gevarieerd en aantrekkelijk sport- en beweegaanbod
  - Professionals en duurzame infrastructuur
  - Activiteiten voor mensen met afstand tot sport ter bevordering van veilige en blijvende sportbeoefening
- Beleidskader Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE): Dit beleidsplan gaat over voorschoolse voorzieningen, peuteropvang, kinderopvang en voor- en vroegschoolse educatie. Met het beleidskader worden meerdere doelen nagestreefd:
  - Kansengelijkheid van kinderen te vergroten.
  - Onderwijsachterstanden bij kinderen in te lopen of te voorkomen zodat zij zonder of hooguit met een beperkte achterstand aan groep 3 kunnen beginnen.
  - Ouders van (VVE-)peuters en -kleuters betrekken bij de uitvoering van (VVE)peuteronderwijs in zowel de voor- als vroegschoolse periode.
- Beleidskader bestaanszekerheid 2024-2028 Noordwest Fryslân: Het beleidskader bestaat uit drie onderdelen:
  - Het belang van werken aan bestaanszekerheid: Een schets van de huidige ontwikkelingen met betrekking tot bestaans(on)zekerheid, op basis van landelijke en lokale cijfers.
  - Visie op bestaanszekerheid: De basis van het beleid, verwoord in zes uitgangspunten.
  - Wat gaan we doen?: Welke instrumenten zetten we in om te voorkomen, versnellen, vereenvoudigen en versterken?

Proces

Participatie

Om te komen tot het Programma Jeugd is betrokkenheid van het netwerk rondom de Vlielandse jeugd van -9 maanden tot 23 jaar van groot belang. Daarnaast is vanzelfsprekend de inbreng van de jeugd zelf van grote waarde. In het proces zullen met alle betrokkenen gesprekken worden gevoerd om invulling te geven aan de eerder genoemde onderwerpen. Deze gesprekken vinden in eerste instantie per thema plaats. Vervolgens is het van belang om samenhang tussen de thema's te creëren waarmee gewerkt wordt aan de brede pedagogische basis rondom en met de jeugd.

De betrokken partijen zijn in ieder geval:

- Jeugd
- Zorg
- Gebiedsteam
- Onderwijs
- Kinderopvang
- Bibliotheek
- Buurtsportcoaches
- Jongerenwerk
- Sportaanbieders
- Cultuuraanbieders
- Verenigingsleven
- Politie
- Werkgevers
- Ouders

Belangrijk onderdeel van het Programma Jeugd is het versterken van de onderlinge samenwerking en zichtbaarheid. Naar elkaar en naar de Vlielandse jeugd zelf. Het gezamenlijk komen tot een Programma Jeugd geeft een impuls aan de al lopende onderlinge samenwerking. Tijdens het opstellen van het programma wordt gekeken in welke vorm dit kan worden voortgezet nadat het programma is vastgesteld.

Planning

Na het vaststellen van deze startnotitie kan worden gestart met het opstellen van het Programma Jeugd. Een zorgvuldig participatietraject vraagt tijd, ook door de rol die de betrokkenen spelen bij de uitvoerbaarheid van de actiepunten. Het streven is daarom om het Programma Jeugd in Q4 2025 op te leveren. Vanzelfsprekend lopen de huidige activiteiten tijdens het opstellen door en het proces van het opstellen van het Programma Jeugd leidt in zichzelf ook al tot het versterken van het netwerk. Tussentijds wordt de raad geïnformeerd over de voortgang van het participatietraject en het opstellen van het programma.

Financiën

Binnen het Programma Jeugd vallen meerdere beleidsterreinen waaronder het sociaal domein, welzijn, sport, onderwijs, veiligheid en handhaving. Daarom is het van belang om in het Programma Jeugd inzichtelijk te maken vanuit welke terreinen geld wordt geïnvesteerd en of dit structurele of incidentele budgetten zijn. Vervolgens kan worden bepaald welke budgetten noodzakelijk zijn om de gestelde actiepunten uit te kunnen voeren. Door dit uit te werken in het Programma Jeugd creëren we richtlijnen wanneer mogelijk in de toekomst scherpe keuzes gemaakt moeten worden, mocht er een verandering komen in de structurele en incidentele budgetten.

Om te komen tot een Programma Jeugd zullen proceskosten gemaakt worden. Het doel is om het programma grotendeels in eigen beheer op te stellen, waardoor deze kosten voor nu niet tot een budgetaanvraag leiden. Wanneer blijkt dat het inschakelen van externe expertise noodzakelijk is zal worden gekeken welke beschikbare middelen hiervoor ingezet kunnen worden. De verwachting is dat dit bekostigd kan worden uit de middelen van het Gezond en Actief Leven Akkoord. Mocht t.z.t. blijken dat er niet voldoende middelen beschikbaar zijn om desgewenst een beroep te doen op externe expertise, dan zullen we tijdig komen met een voorstel.